

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Päiväys/Datum

2.2.2022

Dnro/Dnr

TRAFICOM/35380/03.03.01/2022

Viite/Referens

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle koskien komission ehdotuksia tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan allekirjoittamista ja ratifioimista koskeviksi neuvoston päätöksiksi, U 77/2021 vp

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksista tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan allekirjoittamista ja ratifioimista koskeviksi neuvoston päätöksiksi (U 77/2021 vp.). Traficom kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Virasto on tarkastellut ehdotuksia siltä osin kuin niillä on yhtymäkohtia viraston toimintaan.

Lisäpöytäkirjan 6 artikla koskee pääsyä verkkotunnusten rekisteröintipalveluja tarjoavien yhteisöjen aikaisemmin julkiseen ns. WHOIS-tietoon verkkotunnuksen rekisteröijän tunnistamiseksi tai yhteyden ottamiseksi häneen. Tällaista tiedonsaantia koskeva pyyntö voidaan esittää suoraan toisen sopimuspuolen alueella olevalle verkkotunnusten rekisteröintipalveluja tarjoavalle yhteisölle.

Traficomin verkkotunnustoimisto ylläpitää fi-verkkotunnusrekisteriä eli ns. WHOIS-tietokantaa rekisteröidyistä fi-päätteisistä verkkotunnuksista. Tietokanta sisältää fi-verkkotunnusten käyttäjätietoja eli niiden yhteisöjen tai yksityishenkilöiden tietoja, jotka ovat rekisteröineet fi-verkkotunnuksen/-sia käyttöönsä. WHOIS-tietokannan julkisuutta on rajoitettu sekä yksityishenkilöiden tietojen, että tiettyjen yhteisökäyttäjien yhteystietojen osalta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (679/2016) nojalla.

Traficomin verkkotunnustoiminto käsittelee kaikki WHOIS-tietokantaan kohdistuvat tietopyynnot tapauskohtaisesti ja luovuttaa tietoja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain ja julkisuuslain edellytysten puitteissa.

Fi-verkkotunnukset rekisteröidään erillisten palveluntarjoajien eli fi-verkkotunnusvälittäjien kautta. Näin ollen, verkkotunnusvälittäjät tekevät merkintöjä fi-verkkotunnusrekisteriin. Verkkotunnusrekisterien ylläpitäjien ja verkkotunnusvälittäjien välinen tietosuoja-asetuksen mukainen asetelma vaihtelee riippuen eurooppalaisen maatunnuksen ylläpitäjän oikeudellisesta asemasta ja toimintaympäristöstä riippuen. Suomessa Traficom on tulkittu olevan tietosuoja-asetuksen mukainen rekisterinpitäjä ja verkkotunnusvälittäjät tietojen käsittelijöitä Traficomin lukuun. Traficomilla on fi-verkkotunnusrekisterin sisällön osalta samat tiedot kuin kaikilla fi-verkkotunnusvälittäjillä kokonaisuudessaan.

Lisäpöytäkirjan 7 artikla koskee tilaajatietojen luovuttamista. Niitä koskeva pyyntö voidaan toimittaa suoraan toisen sopimuspuolen alueella olevalle palveluntarjoajalle. Traficomin käsityksen mukaan lisäpöytäkirjan 7 artikla soveltuu myös verkkotunnusvälittäjiin eli palveluntarjoajiin, joiden kautta tunnusten käyttäjät tilaavat ja rekisteröivät verkkotunnuksia. Traficom toteaa, että tilaajatiedot voivat ainakin osittain (laskutusosoite jne.) olla eri tietoja kuin fi-verkkotunnusrekisteriin vaaditut tiedot. Toisin sanoen, Traficom ei voi toimittaa tilaajatietoja vaan pyynnot täytyy osoittaa fi-

verkkotunnusvälittäjille.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2016) mukaan fi-verkkotunnusvälittäjänä voi toimia sekä yhteisöt että yksityishenkilöt. Traficom toteaa, että mahdollisten tietopyyntöjen saajina toimivat verkkotunnusvälittäjät voivat olla hyvin erilaisia kokemukseltaan ja resursseiltaan tietopyyntöjen käsittelijöinä. Näin ollen, vaikka kyseessä on U-kirjeen ja suuren valiokunnan mukaan vähemmän herkkiä tietoja (vrt. liikenne- tai sisältötiedot), Traficom:n näkemyksen mukaan 5 kappaleen a kohdan mahdollistama viranomaisen rooli olisi kannatettava tietopyyntöjen käsittelyn ja pyyntöihin vastaamisen varmistamiseksi sekä tietopyynnön kohteena olevien yksityishenkilöiden oikeuksien turvaamiseksi.

Traficom haluaa lopuksi tuoda esiin myös sen, että suurinta osaa eurooppalaisten maatunnusten (esim. .ee, .se, .no) rekistereistä ylläpitää muu organisaatio kuin viranomainen. Traficom maatunnuksen ylläpitäjänä ja samanaikaisesti viranomaisena on poikkeus. Yleistä on, että maatunnusrekisteriä ylläpitää jokin voittoa tavoittelematon taho, esim. säätiö tai yhdistys. Onkin syytä havaita, että lisäpöytäkirjan mukaisten WHOIS-tietokantaan kohdistuvien tietopyyntöjen saajat tulkitsevat tietopyyntöjä erilaisissa kansallisen oikeuden toimintaympäristöissä ominaispiirteineen.

Kuten U-kirjeessä tuodaan esiin, lisäpöytäkirja on merkityksellinen perustuslaissa turvatu luottamuksellisen viestin suojan kannalta. Valtioneuvosto katsoo, että olennaista on, että lisäpöytäkirjassa niin sanotun suoran yhteydenpidon määräykset koskevat luottamuksellisen viestinnän suojan kannalta vähemmän herkkiä tietoja ja lisäksi lisäpöytäkirja mahdollistaa viranomaisen roolin ja oikeuden kieltää tietojen luovuttaminen menettelyssä. Traficom tuo kuitenkin esiin, että ilmeisesti myös tilaajatietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön vastaaminen voisi edellyttää välitystietojen (liikennetietojen) käsittelyä esimerkiksi dynaamisten IP-osoitteiden osalta. Kansalliseen lakiin tämän tyyppinen tiedonsaantioikeus ilman etukäteistä tuomioistuinkontrollia sisältyy esimerkiksi poliisilain 4:3.2 §:ään. Traficom kannattaa Suomen viranomaisten tehokasta kytkemistä tiedon luovutusta koskevien määräysten toimeenpanon oikeudelliseen arviointiin erityisesti välitystietojen (liikennetietojen) osalta.

Valtioneuvoston mukaan kansallisen lainsäädännön muutostarpeet ja lisäpöytäkirjasta aiheutuvat kansalliset vaikutukset arvioidaan tarkemmin siinä vaiheessa, jos lisäpöytäkirjan ratifioimista pidetään perusteltuna. Traficom pitää tärkeänä, että selvitetään tarkoin edellytykset, joilla toisen valtion viranomaisille voidaan luovuttaa välitystietoja Suomen perustuslain ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaisesti sekä lisäpöytäkirjan mukaisten menettelyjen yhteensopivuus niiden kanssa ja mahdollisten varaumien ja selitysten tarpeellisuus. Tämä on erityisen tärkeää siinä tapauksessa, että tarkoituksena olisi mahdollistaa jopa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 157 §:n nojalla viranomaistarpeisiin säilytettävien tietojen käyttö pyyntöihin vastaamisessa.

Jenni Eskola

Ylijohtaja

Mervi Malinen

Lakimies

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)
2.2.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia

tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Eskola Jenni
Ylijohtaja

Malinen Mervi
Lakimies